

Леся ЗУЄВИЧ, Роман ВІТЮК

Основні питання здійснення представництва в судах

Схеми, кейси та практичні поради
з урахуванням практики Верховного Суду
Порівняльний аналіз ГПК, ЦПК і КАС

ЮРІНКОН ІНТЕР
Київ-2024

УДК 347.97/99.075.1(477)
3-93

Зуєвич Леся, Вітюк Роман.

3-93 Основні питання здійснення представництва в судах. Схеми, кейси та практичні поради з урахуванням практики Верховного Суду. Порівняльний аналіз ГПК, ЦПК і КАС. Київ: Юрінком Інтер, 2024. 272 с.

ISBN 978-966-667-858-7

Збірник містить базові поняття та види представництва в суді, засоби підтвердження повноважень і вимоги щодо оформлення документів на підтвердження компетенції особи на вчинення тих чи інших дій.

У книзі структурована нормативно-правова база, що регулює питання представництва в судах, та вже напрацьована судова практика застосування відповідних норм, що комплексно розкриває, як поняття «представництва в суді», так і особливості окремих форм його реалізації.

Видання буде корисним суддям, прокурорам, адвокатам, юристам, викладачам і здобувачам освіти вищих юридичних навчальних закладів, а також науковим працівникам.

УДК 347.97/99.075.1(477)

Видавництво «Юрінком Інтер» прагне сталого майбутнього для нашого бізнесу, наших читачів і нашої планети. Ця книга виготовлена з паперу, сертифікованого Forest Stewardship Council®

ISBN 978-966-667-858-7

© Зуєвич Л., Вітюк Р., 2024
© Юрінком Інтер, 2024

ВСТУП

З 1 січня 2019 року представництво інтересів фізичних та юридичних осіб у судах всіх інстанцій здійснюється виключно адвокатами та прокурорами, за винятком окремих категорій справ (трудові спори, спори щодо захисту соціальних прав, щодо виборів та референдумів, малозначні спори).

Слід зауважити, що згідно з наявною судовою статистикою значна частина позовних заяв, апеляційних та касаційних скарг, відзивів, заперечень тощо не розглядаються судами по суті саме з підстав неправильного доведення особою-підписантом наявності у неї повноважень на представлення інтересів відповідного учасника судового процесу та/або обсягу повноважень.

Дане видання увібрало в себе базову нормативну базу, судову практику та практичні поради, зокрема, з таких питань:

- самопредставництва;
- представництва членом виконавчого органу, адвокатом (зокрема таким, що працює в штаті клієнта), захисником (в кримінальному судочинстві), юрисконсультантом, прокурором;
- загальних вимог до оформлення, засвідчення і посвідчення паперової та електронної форм довіреностей на представництво фізичних/юридичних осіб, а також договору про надання правничої допомоги (з наведенням прикладів);
- витрат на оплату послуг адвоката;
- можливих заходів реакції як суду, так і самих учасників судового процесу на зловживання адвоката, прокурора, інших представників, учасників судового процесу, вільних слухачів тощо;
- можливих заходів реакції учасників судового процесу на порушення з боку суду.

Збірник покликаний відобразити всі існуючі наразі правові підходи з викладених питань задля того, щоб ознайомившись з його змістом, учасники судового процесу мали якісний інструментарій оперативного реагування на заяви/скарги, які підписані без належного підтвердження повноважень, а також на висловлення своєї позиції щодо допуску в судові засідання представників.

Також, ознайомившись зі збірником, учасники судового процесу матимуть базове уявлення про те, чим слід керуватися та яких помилок уникати для того, щоб їх заяви/скарги були розглянутими по суті, а не залишалися без розгляду чи поверталися з формальних підстав непідтвердження повноважень особи-підписанта.

У виданні зібрано також правовий інструментарій щодо правильного правового реагування на зловживання правами у судовому процесі з боку учасників справи, їх представників, прокурора та способи реагування на порушення, допущені судом.

Крім того, цей збірник буде корисним під час викладання навчальних курсів та у процесі підготовки лекцій, підручників, методичних рекомендацій і навчальних посібників з питань застосування норм процесуального права (цивільного, господарського, адміністративного та кримінального) у сфері представництва інтересів учасників справи в судах.

Збірник містить актуальні правові позиції Верховного Суду з відповідних питань станом на 2024 рік. До видання увійшли правові висновки, викладені як у постановках Верховного Суду, які відповідно до частини п'ятої статті 13 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» є обов'язковими для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права, так і висновки, зроблені в ухвалах суду касаційної інстанції для розуміння концептуального підходу Найвищого суду до правового регулювання інституту представництва.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ	7
1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	11
1.1. Поняття та підстави представництва в суді. Загальне представництво	12
1.2. Самопредставництво	22
1.3. Порядок взаємодії сторони з судом через ЄСІКС	30
1.4. Документи, що підтверджують повноваження представника	35
1.5. Документи, що підтверджують повноваження особи діяти в порядку самопредставництва	40
1.6. Надання доказів на підтвердження повноважень	44
2. ПРЕДСТАВНИЦТВО ЗА ОКРЕМИМИ КАТЕГОРІЯМИ	49
2.1. Представництво на підставі довіреності	50
2.2. Представництво на підставі ордеру	57
2.3. Представництво на підставі договору про надання правничої допомоги	69
2.4. Відомості, що містяться в ЄРАУ, як джерело інформації	76
2.5. Представництво адвокатом, який працює у штаті клієнта	81
2.6. Підтвердження повноважень захисника (кримінальне судочинство)	85
2.7. Винятки щодо здійснення представництва особами, які не мають статусу адвоката	92
2.8. Здійснення представництва у справах незначної складності	95
3. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПИТАННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З ПРЕДСТАВНИЦТВОМ ІНТЕРЕСІВ	107
3.1. Залишення заяви/скарги без руху для виправлення недоліків щодо підтвердження повноважень (ГПК, ЦПК) або повернення заяв/скарг	108
3.2. Наслідки з'ясування факту подання заяви/скарги неуповноваженою особою після початку розгляду заяви/скарги	114
3.3. Наслідки з'ясування факту подання скарги неуповноваженою особою після відкриття апеляційного/касаційного провадження	120
4. ЗАГАЛЬНЕ ПОНЯТТЯ ДОВІРЕНОСТІ	129
4.1. Загальні вимоги до форми та строку довіреності	130
4.2. Оформлення довіреності від імені фізичної особи	136
4.3. Оформлення довіреності від імені юридичної особи	142
4.4. Електронна форма довіреності	151

5. ПРЕДСТАВНИЦТВО КІЛЬКОХ УЧАСНИКІВ СПРАВИ ОДНОЧАСНО (ОДНІЄЮ І ТІЄЮ Ж ОСОБОЮ)	157
6. ПРИПИНЕННЯ ПРЕДСТАВНИЦТВА.....	161
7. ОКРЕМІ ВИДИ ПРЕДСТАВНИЦТВА, ПЕРЕДБАЧЕНІ ЗАКОНОМ	167
7.1. Представництво інтересів прокурором	168
7.2. Представництво інтересів фондом гарантування вкладів фізичних осіб.....	184
7.3. Представництво інтересів державним (приватним) виконавцем.....	187
8. ВИТРАТИ НА ОПЛАТУ ПОСЛУГ АДВОКАТА	191
8.1. Стягнення витрат за надані послуги із правової допомоги з клієнта.....	206
9. ЗАХОДИ РЕАКЦІЇ СУДУ НА ПОРУШЕННЯ ТА ЗЛОВЖИВАННЯ У СУДОВОМУ ПРОЦЕСІ.....	211
10. ЗАХОДИ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРИМУСУ	227
11. ПРОЯВ НЕПОВАГИ ДО СУДУ АБО ДО КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ	237
12. ЗАХОДИ РЕАКЦІЇ НА ПОРУШЕННЯ ТА ЗЛОВЖИВАННЯ.....	245
12.1. Заходи реакції учасників справи на порушення та зловживання з боку адвоката.....	246
12.2. Заходи реакції учасників справи на порушення та зловживання з боку прокурора.....	253
12.3. Заходи реакції учасників судового процесу на порушення та зловживання з боку суду	260

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

АО	– Адвокатське об'єднання
АТ	– акціонерне товариство
в.о.	– виконуючий обов'язки
ВАСУ	– Вищий адміністративний суд України
ВГСУ	– Вищий господарський суд України
ВП ВС	– Велика Палата Верховного Суду
ВРП	– Вища рада правосуддя
ВРУ	– Верховна Рада України
ВС	– Верховний Суд
ВССУ	– Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ
ВСУ	– Верховний Суд України
ГК	– Господарський кодекс України
ГПК	– Господарський процесуальний кодекс України
ГО	– Громадська організація
Держгеокадастр	– Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру
Держгеонадра	– Державна служба геології та надр України
ДП	– державне підприємство
ДФС	– Державна фіскальна служба України
ЕС	– Електронний суд
ЕЦП	– Електронний цифровий підпис
ЄДР	– Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань
ЄДРСР	– Єдиний державний реєстр судових рішень
ЕРАУ	– Єдиний реєстр адвокатів України
ЕСІКС	– Єдина судова інформаційно-комунікаційна система
ЕСІТС	– Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система
ЄСПЛ	– Європейський суд з прав людини
ЗСУ	– Збройні Сили України
ЗУ	– Закон України
КАС	– Кодекс адміністративного судочинства України
КАС ВС	– Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

КГС ВС	– Касаційний господарський суд у складі Верховного Суду
КДКА	– кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатів
КЗпП	– Кодекс законів про працю України
КК	– Кримінальний кодекс України
ККС ВС	– Касаційний кримінальний суд у складі Верховного Суду
КМУ	– Кабінет Міністрів України
Конвенція	– Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод
КПК	– Кримінальний процесуальний кодекс України
КСУ	– Конституційний Суд України
КУпАП	– Кодекс України про адміністративні правопорушення
КЦС ВС	– Касаційний цивільний суд у складі Верховного Суду
Мін'юст	– Міністерство юстиції України
МО України	– Міністерство оборони України
НААУ	– Національна асоціація адвокатів України
НАН України	– Національна академія наук України
НБУ	– Національний банк України
НМДГ	– неоподатковуваний мінімум доходів громадян
ОДПІ	– об'єднана державна податкова інспекція
ОП КАС ВС	– об'єднана палата Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду
ОП КГС ВС	– об'єднана палата Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду
ОП ККС ВС	– об'єднана палата Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду
ОП КЦС ВС	– об'єднана палата Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду
ОСББ	– об'єднання співвласників багатоквартирного будинку
ПАТ	– публічне акціонерне товариство
ПрАТ	– приватне акціонерне товариство
ПІБ	– прізвище, ім'я, по батькові
ПК	– Податковий кодекс України
ПМ	– прожитковий мінімум для працездатних осіб
ПФУ	– Пенсійний фонд України
РАУ	– Рада адвокатів України

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

СК	– Сімейний кодекс України
СП КАС ВС	– судова палата Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду
СП КГС ВС	– судова палата Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду
СП КГС ВС	– судова палата Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду
СП КЦС ВС	– судова палата Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду
СФГ	– селянське (фермерське) господарство
ТОВ	– товариство з обмеженою відповідальністю
ФГВФО	– Фонд гарантування вкладів фізичних осіб
ФОП	– фізична особа – підприємець
ЦК	– Цивільний кодекс України
ЦПК	– Цивільний процесуальний кодекс України

1. Загальні положення

1.1. ПОНЯТТЯ ТА ПІДСТАВИ ПРЕДСТАВНИЦТВА В СУДІ ЗАГАЛЬНЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

Нормативне регулювання

Стаття 59 КУ

Кожен має право на професійну правничу допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав.

Стаття 131¹ КУ

В Україні діє прокуратура, яка здійснює:

- 1) підтримання публічного обвинувачення в суді;
- 2) організацію і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку;
- 3) представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом.

Організація та порядок діяльності прокуратури визначаються законом.

Стаття 131² КУ

Для надання професійної правничої допомоги в Україні діє адвокатура.

Незалежність адвокатури гарантується.

Засади організації і діяльності адвокатури та здійснення адвокатської діяльності в Україні визначаються законом.

Виключно адвокат здійснює представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення.

Законом можуть бути визначені винятки щодо представництва в суді у трудових спорах, спорах щодо захисту соціальних прав, щодо виборів та референдумів, у малозначних спорах, а також стосовно представництва малолітніх чи неповнолітніх осіб та осіб, які визнані судом недієздатними, чи дієздатність яких обмежена.

Пункт 9 ч. 1 ст. 1 ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»

Представництво — вид адвокатської діяльності, що полягає в забезпеченні реалізації прав і обов'язків клієнта в цивільному, господарському, адміністративному та конституційному судочинстві, в інших державних органах, перед фізичними та юридичними особами, прав і обов'язків потерпілого під час розгляду справ про адміністративні правопорушення, а також прав і обов'язків потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача у кримінальному провадженні.